

HAGABLADET

Nr 1/2004

En inspirerande historia

NY BOK STUDERAR HAGA-BRUNNSVIKENS VÄNNER

Aldrig någonsin har så många och så olika grupper, organisationer och enskilda förenats i ett samfällt agerande för att ändra redan fattade politiska beslut. Med undantag av Norrmalmsregleringen har aldrig beller något stadsbyggnadsprojekt väckt en sådan debatt och fått en sådan uppmärksamhet.

Så beskriver etnologen Ulf Stahre i den nyutkomna boken *Den gröna staden* skeendet under 1990-talet, och han fortsätter: "Det är en del av vår moderna historia som är väl värd att skildra och begrunda."

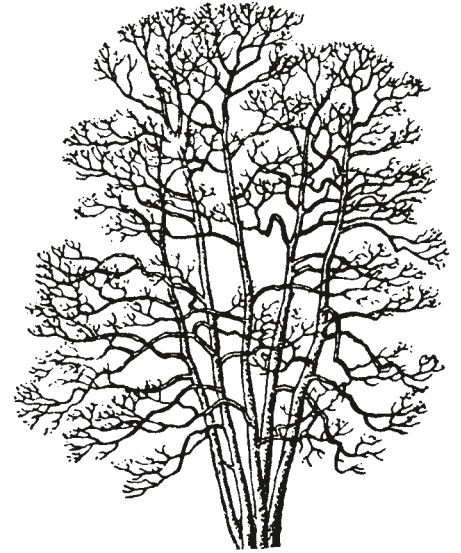
Med historien så nära inpå nutiden, knappt särskiljbar från den, är det förstas svårt att ge företeelser sina rätta proportioner. Men man låter sig gärna övertygas av Ulf Stahre när han i sitt anslag framhåller 1990-talet som något "stort" i detta sammanhang.

Den gröna staden, med undertiteln *Stadsomvandling och stadsmiljörelse i det nutida Stockholm*, sätter punkt strax efter sekelskiftet. Tidsmässig fokus ligger på de dramatiska åren från Dennispaketets sjösättande i början på 1990-talet till 1997, då Dennispaketets stoppades i sin dåvarande form. Dennispaketets trafikleder är den dominerande stadsmiljöfrågan, men

även tredje spåret och Nationalstadsparken behandlas i boken. (Trafiklederna och Nationalstadsparken och därmed Haga-Brunnsviken är ju också tätt sammanflätade frågor eftersom delar av vägsträckningarna berör parken.)

Stadsmiljörelsen var mångskiftande, med organisationer och nätverk med olika karaktär och inriktning. Stahre har valt ut några och studerat dessa närmare: Ur tid är leden, Alternativ Stad, Socialekologisk aktion och Haga-Brunnsvikens vänner. Boken skildrar deras uppkomst och nedgång, hur de är organiserade, deras ålders- och könssammansättning, vad de har åstadkommit i form av demonstrationer, aktioner, informationsspridning och opinionsbildning. Det nätverk av individer som deltog i flera organisationer parallellt framhålls som betydelsefulla för rörelsens framgång, och här förekommer namn som är välkända för denna tidnings läsare, bl.a. Greger Carpelan, en av de drivande bakom överklagandet av Norra länken, och Peter Schantz, vice ordförande i Haga-Brunnsvikens vänner.

Alternativ Stad grundades 1969 och är därmed den äldsta av de studerade organisationerna. Ulf Stahre har i en

Från Almblad till Hagablad. En av de frågor som behandlas i Ulf Stahres bok *"Den gröna staden"* är om det finns någon kontinuitet mellan 1970-talets stadsmiljörelse och den rörelse som uppstod under 1990-talet. Illustration ur *"Almbladet"*, nr 1, 1971.

tidigare bok, *Den alternativa staden. Stockholms stadsomvandling och byalagsrörelsen*, studerat perioden kring 1970, och ett genomgående drag i boken är också jämförelserna mellan 1960/70-talet och 90-talet, och i vad mån det tidigare skeendet påverkade det senare.

Har då stadsmiljörelsen >>>

HAGABLADET

är en tidning för natur och kultur vid Haga-Brunnsviken. Den utkommer med fyra nummer per år. Lösnummerpris 10 kr.

REDAKTION:

Evalena Lidman,
Sverker Michélsen.

ANSVARIG UTGIVARE:

Lars Sundström,
Haga-Brunnsvikens
Vänner.

HAGA-BRUNNSVIKENS
VÄNNER

info@haga-brunnsviken.org
Box 23224
104 35 Stockholm

Kallelse till årsmöte den 12 maj

HAGA-BRUNNSVIKENS VÄNNER
KALLAR TILL ÅRSMÖTE

ONSDAGEN DEN 12 MAJ
TID: 18.30

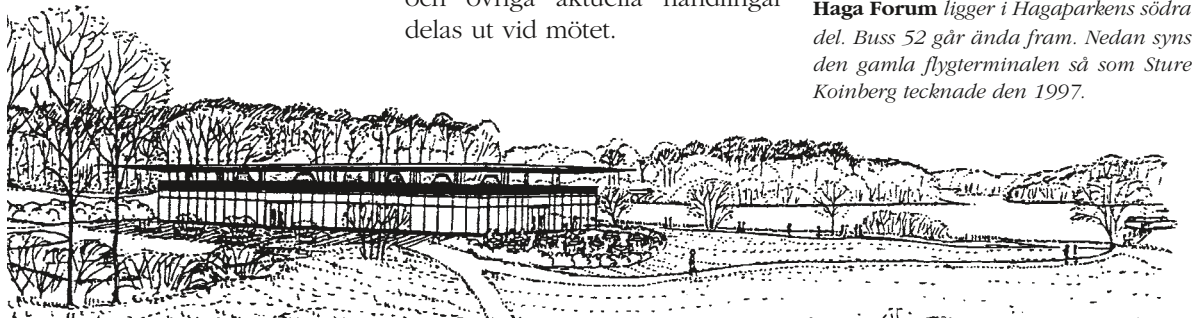
LOKAL: HAGA FORUM

Ordinarie årsmötesförhandlingar med stadseenliga ärenden: verksamhetsberättelse, ekonomisk redogörelse, revisionsberättelse, fråga om ansvarsfrihet, val av styrelse, revisorer och valberedning – med mera. Föredragningslista och övriga aktuella handlingar delas ut vid mötet.

Bo Forsell sjunger och berättar om Bellman vid mötet.

Enkel förtäring, kostnad 30 kr. Anmäl gärna att du kommer till Ella Öström på tel. 08-34 43 40. Välkommen!

Haga Forum ligger i Hagaparkens södra del. Buss 52 går ända fram. Nedan syns den gamla flygterminalen så som Sture Koinberg tecknade den 1997.

►►► lyckats påverka utvecklingen? Här är bokens slutsatser inspirerande. Boken visar att vårt engagemang är meningsfullt, även om raden av motgångar ibland kan vara nedslående.

Att dyrka upp en politisk process och frilägga de exakta bevekelsegrunder som de folkvalda har haft vid beslutstillfällena är inte lätt. Ulf Stahre drar nu inga enkla slutsatser, men han gör med sitt resonemang ändå troligt att stadsmiljörelsen faktiskt har haft ett inflytande på de politiska beslut som fattats.

Stahre menar att sextiotalets trafikledsplaner hade stoppats i början av 1970-talet av de ständiga protesterna men också av nedgången i ekonomin. 1990-talets trafikledsprojekt stoppades *utan* att någon ekonomisk nedgång skedde. Detta förhållande tycks förstås starka miljörelsens aktier när orsaksambanden ska redas ut. Rent allmänt har miljörelserna bidragit till ett stärkt miljömedvetande. Ett enkelt kvitto på det är att 70-talets vägprojekt var ytbundna – Dennispaketets leder förlades till stor del i tunnel. Trots det accepterades de inte av miljörelsen: "Tiderna hade förändrats". Och Stahre argumenterar för att det är på det planet som 70-talets miljörelse kanske tydligast har levt vidare till våra dagar, genom det i sammanhanget odramatiska 80-talet. Arvet var att värderingar och arbetsmetoder blivit accepterade i samhället. Där fanns en potential för mobilisering när Dennispaketet lanserades.

I en av bokens internationella utblickar beskrivs de engelska trädskrämmare som klättrar upp i träd så fort nya vägar planeras. Trots deras aktioner har nästan alla vägar byggts. Stahre citerar här en engelsk aktivist, som inte låter sig nedslås av detta faktum utan sammanfattar betydelsen av aktionerna med orden *noisy defeats, quiet victories*. Även om förlusterna är många påverkar de ändå på sikt

inställningen hos beslutsfattare, och stöd för detta menade sig aktivisten se i att statsanslagen till vägutbyggnad hade skurits ned.

Till skillnad från de engelska trädskrämmarna kan stadsmiljörelsen här hemmavid verkligen stoltsera med några utomordentligt tydliga segrar. Paradexemplen är förstas Almstriden 1971 och Dennispaketets fall i början av 1997. Stahre ger här en analys av segrarnas karaktär, och menar att Almstriden har försteget i den meningen att den hade allt: segern var "en nästa osannolikt tydlig symbolhändelse". I de nyutslagna träden utkämpades en fysisk strid, en folklig gemenskap segrade här över maktfullkomliga makthavare. Beslutsfattarna hade öppet gett efter för protestrelsen. När Dennispaketet stoppades stod också träd i vägen. Regeringsrätten accepterade inte Norra länken genom Bellevueparken. Kort tid senare meddelades att Dennispaketet skulle avvecklas. Stahre menar att det inte fanns något lika tydligt för känslor och stämningar att fokusera kring.

En stomme i boken är intervjuer med aktiva i de olika organisationerna. Det är givande läsning. En nittonårig flicka beskriver exempelvis sin upplevelse av att bli nedplockad från en grävmaskin i samband med en aktion genomförd av Socialekologisk aktion i Häggvik. För Haga-Brunnsvikens vänners del återges bl.a. några intervjuutdrag av aktiva som beskriver sitt förhållande till parken. Intervjutexterna är nedskrivna direkt efter bandet, och i avsaknad av samtalets minspel och konstpauser kan omtagningarna och de trevande ordvalen ibland göra texterna motsägelsefulla.

Men intervjuerna vinner kanske just därför en litterär kraft. Så beskriver en kvinna sin vandring genom parken efter ett sjukhusbesök en novemberdag, då Haga täckts med rimfrost: "... Och alla människor som möttes:

åhh så vackert. Jag gick hela vägen bortåt och förbi Koppartälten, lite olika vägar. Nej det var väldigt vackert, det var tjugigt. Jag hade tänkt åka med bussen från Haga norra, men kunde inte gå ifrån det här vackra. Den här gången var det så vackert så jag var tvungen att gå tillbaka samma väg." En beskrivning av vårt behov av parker vi gärna citerar i Hagabladet...

Med utgångspunkt i dessa intervjuer diskuterar Stahre vårt förhållningssätt till parken, vår vilja att bevara den. Naturligtvis framhålls områdets unika kulturella kvaliteter. Men Stahre intresserar sig kanske inte främst för föreningens vilja att verka för parken på grund av det där råkar finnas en rad omistliga kulturvärden. Hans intresse gäller mer vardagliga och känslomässiga relationer till området, till platsen, som bas för engagemanget.

I en gruppering av de studerade organisationerna placeras Haga-Brunnsvikens vännar i den kategori som arbetar för "skydd av avgränsad miljö". En annan kategori som nämns är NIMBY, det egoistiskt klingande "Not in my backyard". Gränsdragningen är här kanske inte självklar, men Haga-Brunnsviken har ju den belägenheten att det för flertalet besökare inte ligger bakom husknuten, utan på ett visst avstånd. Diskussionen av vårt förhållande till området och de djupa känslor som kan skapas är tänkvärd.

För den som har varit det minsta engagerad i Stockholmsområdets utveckling under den aktuella perioden lär boken kunna bjuda många igenkännande leenden. De utomparlamentariska grupperna står i fokus. Men även kommersiella krafter, ekonomi, idédebatt, demokrati och globalisering tas upp, och sammantaget fungerar boken utmärkt som en samlande historik över det gångna decenniets skeenden. ●

B O K E R B J U D A N D E

ATLAS

Som medlem i Haga-Brunnsvikens vännar kan du köpa Den gröna staden för endast 175 kronor. (Bokhandelspriset är 280 kr.)
Besök förlaget Atlas,
Drottninggatan 83.
E-post: atlas@arenagruppen.se
Tel. 08-10 96 05

Vill Du också bli studerad av framtidens forskare?

HAGA – BRUNNSVIKENS VÄNNER

Bli medlem i föreningen!

Årsavgift 125 kronor
Familjemedlem, ungdom och studerande upp till 25 år 50 kr.
Föreningar och företag 250 kr.
Postgiro: 428 37 57-5.

Kunglig skötselplan

OMFATTANDE SKÖTSELPLAN PRESENTERAS AV KUNGL. DJURGÅRDENS FÖRVALTNING

AV CHRISTIAN LAINE

I oktober 2003 skickade Kungliga Djurgårdens Förvaltning (KDF) ut ett förslag till Skötselplan för Nationalstadsparken på remiss till intressenterna i parkens framtida vård. Förslaget hade utarbetats av konsulterna Lars-Gunnar Bråvander och Rolf Jacobson.

Remisstiden var kort och när Förbundet för Ekoparken (FFE) svarade på remissen i december begränsades yttrandet till rapportens allmänna del med dess övergripande program för parkens skötsel och långsiktigt hållbara utveckling.

Rapportens mera detaljerade och områdesvis skisserade skötselplaner ansåg sig Förbundet inte kunna behandla inom den givna remisstiden – föreningen framhöll att de ideella organisationernas främsta bidrag på vägen mot en omsorgsfull förvaltning av parkens kultur- och naturvärden alltid kommer att kunna sökas i ett fortlöpande informellt samråd. Resurser och arbetssätt gör det helt enkelt svårt att hantera omfattande remissmaterial.

Föreningen konstaterade i sitt yttrande att rapportens målbeskrivningar och principförslag för parkens skötsel stämde väl överens med den grundsyn som föreningen presenterat i sitt eget policyprogram för Ekoparken, Värna – Vårda – Visa. Programmet och föreningens yttrande över förslaget till skötselplan är tillgängliga på adressen www.ekoparken.org.

Bland de synpunkter som Förbundet särskilt underströk kan nämnas:

Om den biologiska mångfalden:

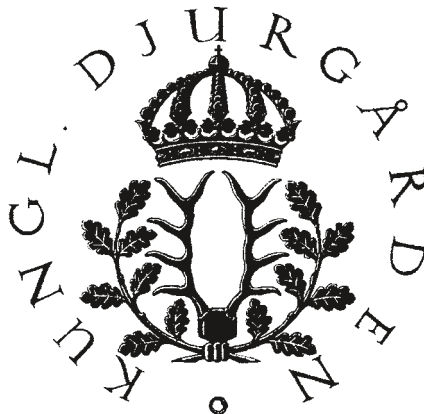
Förstärk och säkerställ spridningsvägar och buffertzoner långsiktigt i den framtida planeringen!

Om trafiken:

– Utarbeta ett program för bullerbekämpning på parkens villkor och integrera det i den samlade planeringen!

– Genomför snarast en radikal trafikbegränsning på Stora Skuggans väg, Laduviksvägen och Björnnäsvägen!

– Var restriktiv med tillgången på parkeringsplatser!

Om skötselplanens prioriteringar:

De delar av Nationalstadsparken där förändringstrycket är starkast har i stort sett lämnats utan mera ingående värdeanalyser och riktlinjer för bevarande och vård. Just i dessa delar är det särskilt angeläget att snarast kunna lägga fördjupade värdeanalyser till grund för beslut om bevarande, skötsel och framtida utveckling.

KDF:s ambition i utredningsarbetet har varit att så objektivt som möjligt behandla och väga in parkens natur-, kultur- och rekreationsvärden i en och samma plan. Samtidigt har man varit medveten om att kulturvärdena inte har behandlats tillräckligt ingående i programförslaget och att sådana aspekter behöver kompletteras och integreras i nästa skede av arbetet. Det kompletteringsarbetet har nu också påbörjats av KDF. Samtidigt bearbetas skötselplanen i vad avser naturvårdens och rekreationslivets intressen.

Förbundet avslutade sitt yttrande över skötselplanen med önskan att det skulle ses som en inledningsreplik till en fortlöpande dialog med KDF.

Passa på att bidra till den dialogen tisdagen den 20 april kl. 18.00, då Henrik Niklasson från KDF kommer att orientera oss närmare om skötselplanen och det pågående kompletteringsarbetet.

Man skulle kunna sammanfatta bevarandearbetet i fyra Väsentliga V: Veta, Värna, Vårda och Visa. Eller med andra ord: det krävs en grundläggande kunskap om värdena, de skall säkerställas, vårdas och tas till vara

som en utvecklingsbar resurs och de skall samtidigt göras tillgängliga och attraktiva. För att det hela skall fungera krävs emellertid också ett hjälpverb med klart politisk prägel – att Vilja.

KDF:s initiativ att ta fram en skötselplan för hela Nationalstadsparken känns särskilt välkommet i ett läge då passiviteten börjat smyga sig in i förverkligandet av statsmakternas målsättning för landets enda nationalstadspark. I det läget har det också funnits plats för Viljan att ta sig rent destruktiva uttryck. Det gäller i hög grad Solna stads sorgliga Pyrrhusseger vid gränsen till Nationalstadsparken, nämligen rätten att bygga en mur av kontorshus som avslutning på Nationalstadsparkens och Brunnsvikens landskapsrum i nordväst.

Nu har emellertid det akuta behovet av kraftfulla insatser för att ta till vara Nationalstadsparkens värden också kommit till uttryck i regeringens uppdrag av den 20 november 2003 till länsstyrelsen i Stockholms län att utarbeta ett program för samordnad förvaltning, skötsel och utveckling av Nationalstadsparken Ulriksdal – Haga – Brunnsviken – Djurgården. Programmet skall enligt direktiven utgå från en helhetssyn på Nationalstadsparken och avse såväl ett bevarande som en utveckling av dess ekologiska, naturmässiga, kulturhistoriska och rekreations- och friluftsmässiga värden och att därvid ge det historiska landskapet särskild uppmärksamhet. Samtidigt har Stockholms stad återupptagit det översiktliga planarbetet inom Nationalstadsparken.

Kanske vågar man hoppas att Viljan nu skall räcka ända fram till en samordnad och aktiv förvaltning av Nationalstadsparkens kultur- natur- och rekreationsvärden.

Christian Laine är styrelseledamot i Förbundet för Ekoparken men även i Haga-Brunnsvikens vänner.

Den omfattande utredningen kan beställas av Kungl. Djurgårdens Förvaltning. Den finns inte i tryckt form, men PDF-filer kan beställas per e-post: henrik.niklasson@royalcourt.se

Kafé Sjöstugan återuppstår

Såsom har refererats i dagspress, radio och TV – Kafé Sjöstugan i Bergshamra har brunnit ned. Det lilla röda huset alldeles intill Brunnsvikens strand finns inte längre.

– Intresset har varit överväldigande, säger Annika Malmsten, en av de tre delägarna. Det är kanske först nu vi har förstått hur viktiga vi har varit, att vi har lyckats bli en mötesplats för alla. Vi har fått stöd från alla sorters människor, från hela Bergshamra, men också från andra sidan stan.

– Vi har servering här på söndagar under bar himmel, mellan tolv och tre. Första söndagen kom det nästan lika många människor som en vanlig dag! Politiker av alla färger har varit och besökt oss, och kommunstyrelsen är tillmötesgående. Vi för diskussioner med dem om hur vi ska kunna gå vidare på något sätt. Anders Ekegren, ordförande i byggnadsnämnden, har varit här och har ringt flera gånger. Kommunen förmedlade kontakten med Skanska(!) som nu, om ett par, tre veckor, ska komma hit med en byggbarack som vi kan ha som provisorium. Förhoppningsvis hinner vi installera ett kök innan den 23 maj, då vi firar 5-årsjubileum för verksamheten, säger Annika Malmsten.

Haga-Brunnsvikens vänner vill också dra sitt strå till stacken, och uppmanar alla att hjälpa till vid återuppbyggnaden. I ett brev till kommunen betonar föreningen betydelsen av kaféet som en bra och utvecklingsbar informationsplats för föreningen men också för Nationalstadsparken i stort.

Koppar. udda, färglada koppar, det var vad Margareta Michélsen fastnade för när hon besökte Sjöstugan och gjorde denna bild för Hagabladdets kaféguide, som publicerades 2001. Kaféet använde koppar av alla sorter som man bade fått från alla möjliga håll. Bidra Du också till det nya kaféet med någon kopp, och ta med den till **femårsjubileet den 23 maj!** Eller varför inte ett fat, eller kanske bestick, eller ljusstakar, eller en gammal pinnstol, någon duk, eller ...

PROGRAMPUNKTER

PÅMINNELSE OM PROGRAMPUNKTER:

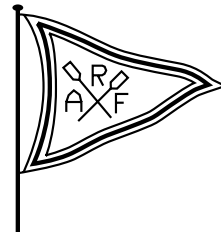
Tisdagen den 20 april 18.00

DJURGÅRDSFÖRVALTNINGENS
SKÖTSELPLAN FÖR NATIONAL-
STADSPARKEN

Henrik Niklasson

berättar.

Plats: Djurgårdsförvaltningen,
Stora Skuggans väg 22
Buss 40, T-bana Universitetet.

Söndagen den 25 april, 13.00

AKADEMISKA
RODDKLUBBEN

Leif Carlson

visar båtar och berättar om
klubbens historia.

Buss 40 till Universitetet södra,
följ Brunnsvikens strand
en bit norrut.

Torsdagen den 22 april

BÅTUTFLYKT MED FÖRBUN-
DET FÖR EKOPARKEN

Henrik Waldenström

berättar.

Avfärd kl. 18.00 från Strömkajen.
Anmälan på telefon 08-587 140 41.

Valborgsmässafton

SÅNG OCH ELD I BELLEVUE

Arrangör: Valpurgis
Valborgsmässafton i Vasastan.
Elden tänds 20.15

Lördagen den 8 maj

Nina Winnefelt och Egil Malmsten
ställer ut i Carl Malmstens hus,
Pipers väg 18 i Bergshamra.
Lördagar och söndagar fram till
den 30 maj, 12.00-17.00.

Onsdagen den 26 maj, 18.00

TIVOLI

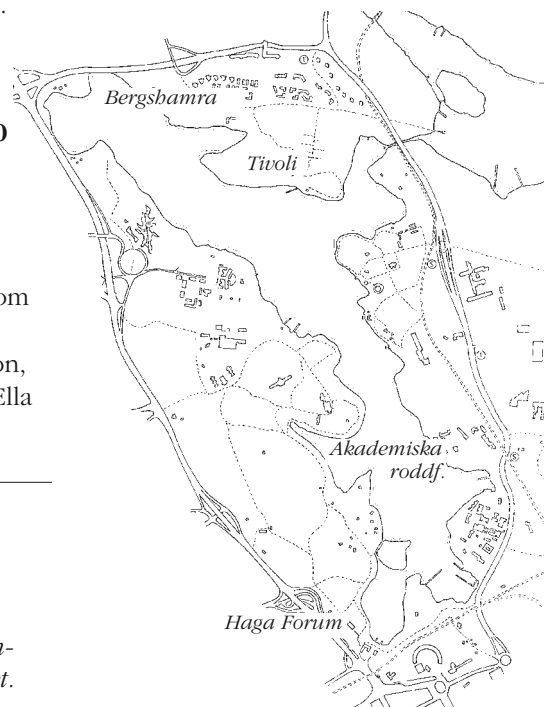
Rolf Eriksson

stadsträdgårdsmästare, berättar om
Solnas skötselplan för Tivoli.
Samling vid Bergshamra T-station,
södra uppgången. Anmälan till Ella
Öström, tel. 08-34 43 40.

Onsdagen den 13 juni

HAGADAGEN

Programmet presenteras i kom-
mande nummer av Hagabladet.

www.haga-brunnsviken.org